

א. הזובח את התודה לאכול ממנה למחר – היא והלחם מתפגלים, והאוכלם ב'כרת'. לאכול מלחמה למחר – הלחם מפוגל והזובח אינו מפוגל, שהלחם גלל הזובח כלומר טפל לו, ולא להפך.

ואף על פי שהזובח אינו בחיוב כרת, נפסל הוא מדאורייתא (הו"א קמא כה, יא; חדושים ובאורים ג, א ח. וע' גם בשפת אמת שצדד בזה. ובקרבן אורה כתב שנראה שכשר, ואפילו גזרה דרבנן לא מצאנו שגזרו בזה.

וכן הדין בכבשי עצרת ובלחמם, ואעפ"י שהזוקקו הכבשים והלחם בתנופה, חשב על הלחם לא נתפגלו הכבשים.

ב. השוחט את התודה לאכול כזית בצירוף מהזובח ומהלחם למחר; הזובח ודאי אינו מפוגל. הלחם – רב פשוט לרבי אלעזר שהלחם מפוגל. לפי לשון אחת בגמרא, לא אמר רב אלא בכבשי עצרת ובלחמה שהזוקקו זה לזה בתנופה, אבל בתודה – אפשר שאינם מצטרפים.

ושאלו בגמרא על דברי רב, הלא י"ל סברת 'קל וחומר' שאם הזובח שהוא מפגל – אינו מתפגל (ואולי אף אינו נפסל כלל. ע' הו"א קמא כה, יד), ודאי שהלחם שאינו מפגל את הזובח, לא יתפגל הוא עצמו. להלכה נוקטים להחמיר שהלחם מפוגל, בין בכבשים בין בתודה (ע' כס"מ פסוה"מ י, ח שמשמע שנקט הרמב"ם להחמיר מפני הספק. ובחזו"א תמה הלא קולא היא, שמא לא פיגל ומביא חולין בעזרה. [ובתוס' ד"ה והתירו] נראה לכאורה שלמסקנא נוקטים כסברת ה'קל-וחומר').

ג. שחט אחד מהכבשים 'לאכול חברו למחר'; רב פשוט לר' אלעזר (כפי ששנה רבי אבא זוטי) ש'חבירו' – כבש במשמע הלכך לא פיגל [שאינן מתיר מפגל את המתיר]. ואולם דחו את הוכחתו, שיש לומר 'חבירו' – לחם משמע, ופיגל את הלחם.

וכל זה לדעת רבי מאיר שמפגלין בעבודת חצי מתיר, אבל לחכמים – לא חל פיגול על הלחם. ואולם נפקא מינה לחכמים לענין איסור דרבנן באכילת הלחם (עפ"י קרבן אורה ולקוטי הלכות).

ד. פיגל את הזובח – נתפגלו הנסכים, והשותם בכרת. ודוקא נסכים הבאים עם הזובח וכבר נתקדשו בכלי והוקבעו עם הזובח בשחיטתו, שאין לשנותם לזבח אחר. פיגל את הנסכים – נתפגלו רק הם ולא הזובח. אלו דברי ר' מאיר. אבל חכמים סוברים שהנסכים לעולם אין חייבים עליהם משום פיגול. הלכה כחכמים.

דף טז

כת. מה דינן של מחשבות פיגול דלהלן:

א. פיגל בהקטרת הקומץ ולא בהקטרת הלבונה; בלבונה ולא בקומץ.

ב. פיגל בהולכת הקומץ לנתינתו בכלי.

ג. פיגל בהולכת הקומץ להקטרה, או בהולכת הלבונה.

ד. הקטיר את הקומץ שומשום שומשום, ופיגל בכל הנתינות עד שכלה הקומץ.

א. פיגל בהקטרת הקומץ בלבד או בהקטרת הלבונה בלבד; לדברי רבי מאיר פיגול והאוכלו בכרת. ולדברי חכמים פסול (משום גזירה. יד:) ואין בו כרת.

עשה את ההקטרה הראשונה [בין שהיתה של קומץ בין של לבונה] במחשבת פיגול, ואת השנייה עשאה אותו אדם בשתיקה; רב אמר: לדברי הכל פיגול הוא, שכל העושה על דעת ראשונה הוא עושה. ושמואל

אמר: עדיין היא מחלוקת. [חשב בעבודה ראשונה ושתק בשניה וחשב בשלישית – אין אומרים 'על דעת ראשונה הוא עושה', שאם כן מדוע חזר וחשב בשלישית (רבא). וכן חשב בראשונה ובשניה ושתק בשלישית (רב אשי)].

פסק הרמב"ם (פסוה"מ טז) כחכמים ואלו דשמואל, שפסול ואין בו כרת. [בשפ"א תמה הלא הלכה כרב באיסורין, ואף בדברים שאינם נהוגים עתה. ואפשר שהרמב"ם גרס כפי המובא בראשונים 'וכן אמר ר' יוחנן, עדיין היא מחלוקת' – ע' שטמ"ק; או"ז הלכות יבום תרי"א; דקדוקי סופרים].

ב. פיגל בהולכת הקומץ לנתינתו בכלי – פיגול. ואין זה 'חצי מתיר' מפני שאין הולכה כזו בלבונה, שהרי אינה ניתנת בכלי (כן משמע מרש"י. וי"א שאמנם נותנים אותה בכלי שני אך לא בתורת 'מתיר'). המשנה-למלך (פסוה"מ יג,ו) פירש עפ"י דיוק דברי הרמב"ם, שלא אמרו בגמרא אלא לריש לקיש, אבל לרבי יוחנן הולכת הקומץ למתן כלי אינה נחשבת עבודה לפגל בה. ולהלכה נקטינן בזה כרבי יוחנן (וע' גם במנחת חינוך קמד; חו"א או"כ כט,א). ויש חולקים וסוברים שהלכה מחשבה פוסלת בהילוך למתן כלי (עפ"י לקוטי הלכות).

ג. פיגל בשעת הולכה להקטרה, בקומץ; לדברי רבי יוחנן – הרי זה פיגול בין לר"מ בין לחכמים, שההולכה עבודה שלמה היא כקמיצה ואינה 'חצי מתיר' מפני שאינה מתרת כהקטרה. [ואינה דומה לשחיטת כבש מכבשי עצרת או לשחיטת סימן אחד שנחשב 'חצי מתיר', כי שם העבודה מקדשת – את החלות או את הדם – לכך נחשבת כ'מתיר', וכיון שאינו מתיר בשלמות אלא עם הכבש / הסימן הנוסף – הוי 'חצי מתיר', אבל הולכה אינה מקדשת כלום]. לדברי ריש לקיש – ההולכה כהקטרה שהיא חצי מתיר, שהרי יש גם הולכה ללבונה והקשו על דעה זו מלשון הברייתא.

יש אומרים שהוא הדין להולכת הלבונה להקטרה (מנחת חינוך קמד). ויש מהראשונים שכתב שבלבונה מודה רבי יוחנן שאין הולכתה חשובה עבודה [שאינן עושים בה מתן כלי וקידוש כבקומץ] לפגל בה (עפ"י 'חדושי הרשב"א').

ד. הקטיר קומץ שומשום שומשום במחשבת פיגול; נחלקו רב חסדא ורב המנונא ורב ששת האם פיגל [כי דרך אכילה וגם דרך הקטרה בכך], או פסל ולא פיגל [לפי שאינה דרך הקטרה], או כשר [כי דרך הקטרה היא אך לא דרך אכילה, הלכך הקטרה טובה יש כאן ומחשבת פיגול ד'אכילה' אין כאן]. נידון זה אינו קשור לשאלת פיגול בחצי מתיר, כי מצד אחד גרע יותר שלא חשב בעבודה שלמה אלא לחצאין, ומאידך הלא לבסוף חשב על ההקטרה כולה.

להלכה אין דרך הקטרה בכך, והריהי כמנחה שלא הוקטר קומצה (ערמב"ם פסוה"מ טז, ט וכס"מ). יש אומרים משום שאין הקטרה פחות מכזית. ויש אומרים אפילו למ"ד יש הקטרה פחות מכזית, שומשום שומשום אינו דרך הקטרה (ע' ירושלמי יומא ב,א; תוס' כו: ד"ה יש; ברכת הזבח; חו"א כב, ט). וי"א לאידך גיסא; אפילו אין הקטרה פחות מכזית, כאן מדובר שהעלה כל הקומץ למזבח כאחד אלא שנתן על האש מעט מעט (עפ"י קרן אורה).

פירוט מתנות הדם בפר ושעיר יוהכ"פ, ובפר העלם דבר – בזבחים מב.